

Veiledning og Etikk

Veiledning - en etisk handling

Forbedringsveiledere 24.08.23

Solveig Arneberg Aamli

Hvorfor er etikk i veiledning viktig?

The background of the slide is white with abstract green geometric shapes on the right side. These shapes include overlapping triangles and polygons in various shades of green, from light to dark, creating a modern, layered effect.

Veiledning

- ▶ En etisk handling.
- ▶ Kvaliteten er knyttet til etikk.
- ▶ Det affektive aspektet i veilederens kompetanse og veileders etiske kompetanse er vesentlig.
- ▶ Veileders evne til refleksjon og sensibilitet.
- ▶ Verdiene vil prege veiledningen og ha betydning for kvaliteten

Hva er etikk?

- ▶ Systematisk tenkning (refleksjon) over hva som er moralsk godt, rett og rettferdig. Med andre ord hvordan ting bør være.
- ▶ Handler om verdier.
- ▶ Systematisk refleksjon over verdispørsmål rettet mot
  - ▶ Handlinger (vanskelige valgsituasjoner, etiske dilemmaer)
  - ▶ Holdninger (til pasienter, brukere, medarbeidere, andre dvs. organisasjonskulturen.
  - ▶ Institusjonelle ordninger (rutiner, retningslinjer, regler, prioriteringer systemer etc.)
- ▶ **ETIKK = KVALITET**

Hva er en verdi?

Noe som betyr noe for meg (Grenstad 1984)

- ❖ **Private verdier**

- ▶ Åpne verdier - Det vi vil stå for å kjennes ved
- ▶ Skjulte verdier - Det som styrer oss uten at vi er klar over det selv

- ❖ **Verdier knyttet til yrke eller profesjon - faglige verdier - gir retningslinjer for vår praksis**

Verdier og veiledning

- Verdier gir retning for vår praksis.
- Private verdier er valgbare - Valg har etiske konsekvenser.
- Veiledning kan føre til oppdagelse og bevisstgjøring av sammenhenger mellom handlinger, samhandling og verdier som ligger til grunn.
- Bruk tid på å finne ut hvem du veileder - Bli kjent.
- Bevisstgjøring og fokus på verdier kan stimulere til etisk refleksjon, og bevissthet om konflikter mellom verdiene.

Etisk kompetanse

Kvaliteten på veiledningen er avhengig av veileders etiske kompetanse.

Evnen til:

- ▶ Å oppdage hva som står på spill for andre
- ▶ Å lytte aktivt
- ▶ Å oppdage hvordan andre blir berørt
- ▶ Å se hvilke verdier som kommer i klemme
- ▶ Å se hvilke moralske og juridiske plikter som settes på spill
- ▶ Å se hvilke alternative handlingsmuligheter som finnes.

Etisk kompetanse er den praktiskeevnen til å oppdage og se hvordan organisatoriske beslutninger, egne handlingsvalg og egen væremåte får følger for andre og hvordan tjenesten og en selv som fagperson fremstår i lys av det man gjør.

En god veileder

- ▶ Skaper trygghet - taushetsplikt
- ▶ Viser respekt
- ▶ Er obs på ord som brukes, non-verbal kommunikasjon og stemning.
- ▶ Ivaretar
- ▶ Anerkjenner
- ▶ Humor
- ▶ Holde seg til verdiene i virksomheten
- ▶ Utfordrer - Utfordring noe å strekke seg etter, som krever noe av en.
- ▶ Delende og raus
- ▶ Bevisst på sin egen «ryggsekk»

Stimulere til forandring og motivasjon

Det er mye makt i det å være veileder, viktig å bruke denne makten på en god måte for å fram motivasjon og forandring hos dem vi skal veilede.

- ▶ Å forandre er å innskrenke det som var der på forhånd.
- ▶ Å forandre er også å utvide eller fornye det som var der fra før. Den eneste en kan forandre er en selv. Den andre kan lære, men ikke læres. (Andersen 2011:152)

Fireprinsippetikken

4 etiske prinsipper som er likeverdige

- ▶ Autonomiprinsippet - selvbestemmelse - medbestemmelse
- ▶ Ikke-skade prinsippet
- ▶ Velgjørenhetsprinsippet - handle til den andres beste
- ▶ Rettferdighetsprinsippet

Prinsippene må vurderes i forhold til hverandre, og hvilket prinsipp som bør veie tyngst i hver enkelt situasjon

Utviklet av filosofen Tom Beauchamp og teologen James Childress

▶ **Hva ser du?**

▶ **Hva tolker du?**

Reflekterende team

- ▶ Egner seg til gruppe veiledning.
- ▶ Kan brukes i alle veiledningsfaser.
- ▶ Speile og reflektere
- ▶ Hensikt stimulere til refleksjon og bevisstgjøring

Kilder

- ▶ Tveiten, S (2013). Veiledning mer enn ord.
- ▶ Eide, T og Aadland, E (2012) Etikkhåndboka
- ▶ Eide, Grelland, Kristiansen, Sævareid og Aasland (2020)

Takk for meg 😊

